

SLUTRAPPORT för projektet MMIÖS-Mera mat i Östra Skaraborg

Journalnummer: 2009-1479

Stödmottagare: Leader Östra Skaraborg

2. KONTAKTPERSONER

Susanne Lindh, projektledare

Box 1, 554 21 HJO

Telefon: 0704-38 72 34

E-post: susanne.lindh@leaderostraskaraborg.se

Tuula Saarimäki, verksamhetsledare

Box 1, 554 21 HJO

Telefon: 0702-46 00 99

E-post: tuula.saarimaki@leaderostraskaraborg.se

Hemsidaadress: www.leaderskaraborg.se/ostra

3. SAMMANFATTNING AV PROJEKTET

Bakgrunden till projektidén:

Trenden är tydlig. Allt flera konsumenter gör aktiva val i butiken och fyller sina kundvagnar med produkter som är lokal- och/eller närproducerade, ekologiska, etiska och spårbara. Detta är en stark tillväxttrend som har möjlighet att generera nya jobb inom de gröna näringarna och småskaligheten.

I den här rapporten finns projektaktiviteterna sammanställda samt dragna slutsatser i dagsläget.

Under senare år har intresset ökat för lokalt producerade livsmedel ökat. Orsaken till detta är bl.a:

- Ökat intresse för mat bland konsumenterna bl.a. på grund av massmedial belysning av matfrågorna.
- Större intresse hos konsumenterna för hälsa och välfärd.
- Ökat medvetandet om hur matkonsumtionen påverkar miljön och djurvälståndet.

Alla dessa faktorer har berett vägen för ett ökat företagande inom området. Men det finns olika faktorer som hindrar utvecklingen bland annat.

- Ett komplicerat och inte alltid anpassat regelverk kring livsmedelsproduktion som gör det svårtolkat både för tillståndshandläggande myndigheter och producenterna.
- Svårigheter att finna en rationell och flexibel produktion som är marknadsanpassad.
- Logistiska problem
- Okunskap om marknadsföringsfrågor

Vår avsikt var att via detta projekt att skapa en sammanhållande paraplyresurs vars fokus var att skapa samarbeten, marknadsföra området, etablera nya nätverk samt tillföra ny kunskap.

Det övergripande målet var att stärka områdets matprofil och göra områdets företagare mer aktiva och därigenom utveckla länets lokala råvaror till produkter med god smak och kvalitet. För att bygga upp verksamheten är det viktigt stärka det lokala och skapa samt utveckla fungerande nätverk mellan företagen verksamma med lokala maten.

Vad planerades enligt projektplanen:

Meningen med projektet var att utveckla den lokala, småskaliga maten och upplevelserna kring den. Detta ville vi uppnå genom att erbjuda hjälp och stöd till odlare, producenter, restauranger och andra som verkar och har intresse för detta.

Enligt projektplanen kan arbetet delas upp i fyra huvudspår:

En inventeringsdel för att klargöra vilka behoven är och vilka producenter, butiker restauranger och övriga aktörer som finns i området

En del som syftar till att skapa och stötta olika typer av nätverk mellan de olika aktörerna

En rådgivningsdel till företagarna om hur de kan gå tillväga för att utveckla sitt företagande och vilket stöd de kan erhålla genom landsbygdsprogrammet och på annat håll.

En aktivitetsdel där kompetensutveckling, idéutveckling och marknadsföring är i fokus

Ett viktigt hjälpmedel i stöttningen är också de ”matchcheckar” som går att söka av aktörer för förstudier, kompetensutveckling eller idéutveckling

En prioriteringslista lades fast vid det första styrgruppsmötet:

- Infomöten och Nätverksträffar i alla kommuner i syfte att bilda långsiktiga nätverk
- Info och Nätverksmöte med Leader Östra Skaraborgs beviljade projekt samt övriga projekt med inriktning eller anknytning till livsmedel och närproducerat, turism
- Intervjua aktörer om problemområden
- Arbetsträffar och infomöten om bland annat matutvecklingscheckar
- Ha möte med MÖS
- Lägga upp en handlingsplan för projektet i samråd med aktörer och styrgrupp samt med koppling till projektplanen

- Finnas tillgänglig för rådgivning, coachning och stöd för aktörer inom området.
- Inventering av befintliga nätverk och projekt inom området
- Ta kontakt med näringslivschefer/utvecklingschefer i kommunerna
- Fokusera bl.a. på områden som marknadsplatser, logistik, gemensamma tillagningskök, turism/besöksnäring.

Vad genomfördes i projektet:

Mycket av det som planerats och funnits med i prioriteringen ha genomförts, vissa delar har fallit ifrån eller blivit inaktuellt under projektets gång. En del har ännu inte hunnits med. Men strategin har lite varit den att som projektledare jobba vidare på de bollar som satts i rullning och i möjligaste mån försöka ta vara på och uppmuntra de initiativ som kommit från producenthåll. Dialogen med producenterna och gårdsbutikerna är viktig, för att höra från dem vad de har för behov och vad de skulle vilja ha ut av projektet (för mer detaljer läs under punkt 7).

Resultat:

(se under rubriken resultat på punkt 8)

Vilka positiva effekter har projektet haft:

Projektet har haft till följd att producenter inom området har börjat samverka med varandra och börjat fundera på olika typer av projekt tillsammans (för mer info läs under punkt 8)

Vilka erfarenheter av projektet kan vara till nytta för andra:

(se under punkt 12)

4. VILKA GENOMFÖRDE PROJEKTET

Vilka personer medverkade i projektet:

Projektledaren och en styrgrupp (bestående av representanter från LAG) utgjorde de som planerade upp projektetsarbete. Övriga deltagare var till övervägande del producenter inom området och i viss mån kockar.

Är projektet förankrat:

Projektet genomfördes som ett Leader initierat internprojekt och saknade till en början en fast förankring bland producenterna själva. Det var just avsaknaden av denna typ av nätverksdrivna engagemang som projektets ena mål var att bygga upp. Vanan att jobba i projektform tillsammans var inte så stor bland producenterna i Leaderområdet (med undantag för producenterna i Falköpingsområdet).

Samarbetade med andra organisationer, föreningar, kommuner eller företag under projektet:

Mycket av projektiden har gått åt till att starta upp samarbete mellan de olika företagen, föreningarna och organisationerna. Samarbete har skett med andra Leaderprojekt som drivits av kommunerna.

Nya samarbeten som resultat av projektet:

Projektet har hjälpt till att starta upp ett flertal samarbeten. Många företagare har också fått hjälp att nå de kontakter som kunnat hjälpa dem vidare i sitt företagande (t.ex. rådgivare, passande nätverk, kompetensutveckling).

5. VARFÖR GENOMFÖRDES PROJEKTET

Det är i Sverige och omvärlden en starkt växande trend mot mer regionalt förankrad mat och efterfrågan på lokala råvaror ökar överallt. Regeringen har klart markerat att man har ambitionen att stödja svensk mat i och med satsningen Sverige det nya matlandet. Lokalproducerat i Väst etablerades för några år sedan för att stödja utvecklingen av den regionala maten i Västra Götaland. Olika områden har nått olika långt då det gäller företagsutvecklingen kring den lokala maten. Området i östra Skaraborg har hittills haft en svag utveckling med få producenter som verkar lokalt och småskaligt. Till stor del beror detta på avsaknaden av lokala nätverk som hjälper och engagerar varandra och bygger upp gemensamma strukturer och lösningar. Projektets syfte är att stimulera och utveckla områdets företagande som baseras på mat. Projektets ambition var inte att i egen regi utveckla nya tjänster eller produkter, utan har som målsättning att som en sammanhållande kraft stödja befintliga och potentiella företagare med utvecklingsambitioner inom lokal mat och matturism.

6. VEM RIKTAR SIG PROJEKTET TILL

Projektet har riktat sig till alla som vill arbeta för att den lokala maten ska få större utrymme i området, producenter, restauranger, butiker och konsumenter.

De som berörts huvudsakligen genom insatser och aktiviteter inom projektet har utgjordes av företagare samt potentiella företagare belägna i området "Leader Östra Skaraborg".

7. VAD GENOMFÖRDES I PROJEKTET

Projektid:

Projektet gick in i sin aktiva fas i januari 2010 i samband med att en projektledare tillsattes och avslutade fas 1 i oktober 2011.

Genomförda aktiviteter:

En först del i projektet var att inventera området och identifiera vilka odlare, producenter, gårdsbutiker och intresserade restauranger och söka upp dessa. Detta arbete var tidsödande men viktigt för att erhålla en samlad bild över områdets producenter, nätverk, behov och resurser.

Att skaffa fram kontaktuppgifter till alla de som kan tänkas vara intresserade av att vara med och utveckla den lokala maten är dock ett ständigt pågående arbete. Mycket händer på området och nya konstellationer och aktörer dyker ständigt upp (och försvinner).

En prioriteringslista lades fast vid det första styrgruppsmötet för att styra upp arbetet inom projektet (se punkt 4).

En av de första aktiviteterna i projektet var att börja bygga ett nätverk av producenter m.fl. intresserade av lokal och småskalig slakt. Ett studiebesök på Bisonfarmen i Gate för att höra om deras produktion och framför allt titta på och höra dem berätta om deras nybyggda slakteri blev upptakten till detta. Några av medlemmarna i nätverket var med och deltog i en kurs om småskalig slakt i Jönköping. En av dessa har därefter gått vidare och är nu på gång och bygger ett gårdsslakteri som också har för avsikt att ta in djur från kringliggande producenter. Ett flertal kontakter har knutits mellan företaget och olika köttproducenter under året. En annan av deltagarna har startat upp ett charkuteri/rökeri med utgångspunkt kring polska charkprodukter. Många av medlemmarna i Nätverksgruppen-chark har sinsemellan haft kontakt med varandra och åkt varit iväg och tittat på andra slakterier och slaktkurser tillsammans.

Stöd och hjälp till de idécheckar som sökts och beviljats, har skett kontinuerligt under projektet. Idécheckarna har varit ett viktigt verktyg i arbetet med att starta igång olika nätverk och stötta engagemanget och aktiviteterna.

Idécheckar med matanknytning:

- Rotendals körsbär
- Elins marknad
- Skördefest Hjo
- Smakupplevelser
- Ekehagens krydda
- Lindbackens Humle och Malt
- Billingemarknad
- Saluhallens lokalproducerade frukost

De initiativen som fått idécheckar för att utveckla lokala marknadsplatser drivs vidare med förhoppningen att kunna bygga upp välfungerande och välbesökta marknader.

Under projektets första månader deltog projektledaren och verksamhetsledaren i ett par möten om idéer om saluhallar(Hjo, Tibro och Skövde). Planerna på en Saluhall i Hjo drevs som ett Leaderprojekt. Inga av dessa Saluhallsplaner verkar dock i dagsläget aktuella. En del av problemet är helt enkelt att tillgången på ett tillräckligt stort och varierat utbud lokalt ännu inte finns.

Projektledaren har även deltagit i ett par möten där planerna på gemensamt förädlingskök för olika producenter diskuterats (Sventorp, Skövde och Vilske-Kleva, Falköping). Under tiden som gått har förutsättningarna förändrats en del. En hel del regellättnader har införts för att underlätta i starten för småskaliga mathantverkare. Detta har gjort att frågan om gemensamma förädlingskök/provkök fallit tillbaka något. Istället har möjligheten diskuterats att några producenter med befintliga eller planerade kök ger möjligheten för andra producenter att utnyttja deras kök (och på så vis bidra till dess finansiering). Minst två producenter har planer på att inom en snar framtid bygga förädlingskök. Två andra har under året färdigställt sina och är igång.

I oktober 2010 erbjöds producenter att följa med på en studieresa ned till Slowfoods stora mässa Salone del Gusto, tyvärr var intresset för deltagande lågt och endast en deltagare hörsammade inbjudan.

I november 2010 arrangerade matprojektet en stor inspirationsträff (kring odling, förädling, matturism och utveckling av gården) på Kvistad i Skövde. Lokalproducerat i Väst och Västsvenska turistrådet medverkade. Inspirationskvällen var mycket välbesök.

Projektledaren har också deltagit i ett antal projekttidémöten kring lokal mat-Sälj/profileringsprojekt- Linn Andersson och Falbygdens Mat och Kultur, Grön integration, Shorik Adam m.fl. Sensorik och matskola för unga-Anna Bistsjö och Slowfood, Anders Lindström Livek Falköping.

Kontakter har tagits med andra externa Leaderprojekt inom området där lokal mat är en del av projektet Pilgrim, Vid Platåbergens fot, Tryffel och Ramslök i Platåbergen, Hjo Saluhall, Förstudie Hasselnötsodling/ hasselnötsolja.

Under våren drog Leaderprojektet- Lokala Råvaror och Offentlig igång, MMIÖS projektledare deltagar här i projektets referensgrupp som stöd och bollplank. Detta projekt ska se över vilka möjligheter som finns för lokala aktörer att komma in och kunna leverera till de offentliga köken i området. Detta projekt tillsammans med ett annat lokalt projekt Mat från Skaraborg kan komma att betyda mycket för möjligheten till fortsatt god utveckling av lokalt producerade livsmedel. Leader Östra anordnade i april en informationsträff för producenterna om initiativet Mat från Skaraborg. Projektledaren har deltagit vid ett antal tillfällen för att informera andra aktörer om projektet och bygga upp kontakter, och hålla sig informerad - Inspirationsdag-häst och turism med gården som bas, Tillväxtdagarna, Destination Skaraborg, Framtidsbygd mm.

För att bygga upp bra kontakter mellan Leader Skaraborgs olika matprojektledare och Lokalproducerat i Väst hölls ett inledande möte och informationsutbytet mellan projekten har fungerat ganska väl under projektiden.

Leader Östra och Leader Norra Skaraborgs matprojekt har under projektens gång haft en hel del samarbeten och aktiviteter tillsammans. Matprojekten deltog i Hushållningssällskapets "På Landet"-mässa i Axvall (juni 2010) tillsammans. Där fick ett antal olika producenter fick möjlighet att tillsammans visa upp sig och vi informerade om möjligheterna till Leaderstöd för olika landsbygdsprojekt.

Under våren avslutades arbetet med en gemensam Matglädjebroschyr. Matglädje mellan Väner och Vättern heter broschyren och innehåller information om 51 stycken producenter och gårdsbutiker/caféer i Norra och Östra Skaraborg (31 st. från Leader Östra). Broschyren trycktes upp i 24 000 exemplar och har fördelats ut hos producenter, gårdsbutiker, restauranger och turistbyråer i länet. Broschyren har som syfte att vara informationsrik och intresseskapande för konsumenterna men också för att informera återförsäljare och restauranger hur många och duktiga mathantverkare som faktiskt finns runt omkring oss.

I samband med att broschyren färdigställdes och distribuerades ut anordnade MMIÖS och Matglädje ett releaseparty med en minimässa och seminarium på Karstorp i Skövde. Händelsen noterades bl.a. av tidningen Land och resulterade i en artikel. Broschyren har varit mycket uppskattad och tog slut frampå höstkanten. Önskemålen om en uppföljning är många.

I mars arrangerade Leader Östra Skaraborg en stor mässa där alla beviljade projekt erbjöds att visa upp sig. På mässan serverades en närproducerad buffé där en lokal restaurang/ cateringföretag använde råvaror och produkter från många av områdets producenter. Restaurangen har efter detta etablerat kontakt med ett flertal av de lokala producenterna och köper numera in en större andel lokala produkter än innan.

En gemensam studieresa för producenterna gjordes i mars 2011 där ett par olika upplägg på förädlingskök besöktes samt ett företag som lyckats väl med prenumerationskassar med frukt och grönt.

I maj deltog några av producenterna på en inspirationsdag om lokal mat uppe på Kinnekulle. Under sommaren och hösten 2011 har olika mat- och skördemarknader hållits. Marknaden i Skövde har haft en gynnsam utveckling och där är producenterna nu intresserade av att gå samman och strukturera upp verksamheten inför nästa år.

Vad har gått som planerat?

I stora delar har projektet gått som planerat även om förhoppningen varit att utvecklingen skulle gått fortare. Utvecklingen går åt rätt håll men det tar tid för nätverk att bildas och för företag att starta upp.

Har något fungerat bättre än förväntat?

Arbetet med broschyren fungerade mycket bra. Det blev en omtyckt och eftertraktad produkt som fått ett mycket positivt bemötande hos både producenter och konsumenter. Broschyren i sig är också så mycket mer än bara en vacker förteckning över områdets producenter. Den har på mer än ett sätt blivit ett verktyg för producenter och gårdsbutiker att ta kontakt och göra affärer med varandra och börja planera för gemensamma aktiviteter. Den är också exempel på att man får ut konkret nytta av att arbeta tillsammans.

Vad har inte gått som planerat?

Initialt arbetades det en del med frågan kring gemensamma förädlingskök och en öppen och givande dialog med tillståndsmyndigheten MÖS. Detta arbete föll dock bort till viss del. Av två olika anledningar. En hel del regellättnader har införts för att underlätta i starten för småskaliga mathantverkare och man får nu tillverka mindre volymer hemma i det egna köket vid enstaka tillfällen. Detta har gjort att frågan om gemensamma förädlingskök/provkök fallit tillbaka något. Istället har möjligheten diskuterats att några producenter med befintliga eller planerade kök ger möjligheten för andra producenter att utnyttja deras kök (och på så vis bidra till dess finansiering). I övrigt så togs tillsynsmyndigheternas rådgivande funktion bort och flyttats över till Livsmedelsverket vilket försvårat en konstruktiv dialog med MÖS och är anledningen till att de avböjt vår förfrågan att komma och berätta om sina krav på små förädlingskök.

Alla punkter som tagits upp i projektplanen har inte heller hunnits med och därför fått prioriterats bort. Bland annat har ingen tid i projektet lagts ned för att sälja in producenternas produkter i dagligvaruhandeln men nu startar troligen projektet Mat från Skaraborg i vinter. Detta projekts uttalade mål är just att bygga upp logistik och marknadsföring så att lokala producenters produkter finner sin väg in i butikerna runt om i Skaraborg.

Svårigheter eller hinder under projektets gång:

Den stora svårigheten under projektets gång har varit att projektet genomfördes som ett Leader initierat internprojekt och saknat en fast förankring bland producenterna själva. Avsaknaden av detta driv och önskan om resultat underifrån gör att man måste vara ganska kraftfull i sin satsning från projektledar håll, då det många gånger handlar om att övertyga producenter och andra aktörer om vikten av att samarbeta.

8. PROJEKTETS MÅL OCH RESULTAT

Projektets mål:

Projektets målsättning var att dess insatser skall leda till utveckling av befintliga företag samt till ökat nyföretagande inom området livsmedelsförädling.

Det övergripande målet var att stärka områdets matprofil och göra områdets landsbygdsföretagare aktiva i att utveckla länets lokala råvaror till produkter med god smak och kvalitet. För att bygga upp verksamheten är det viktigt stärka det lokala och skapa och utveckla fungerande nätverk mellan företagen verksamma kring lokala maten.

När projektet är genomfört skall matglädjen ha ökat i Östra Skaraborg och ett flertal nya matverksamheter ha etablerats.

Resultat:

Ett antal nya matföretag har bildats i området under projekttiden och några av de befintliga utökar i större eller mindre omfattning. Ett par företag planerar att bygga förädlingskök. Ett småskaligt slakteri/chark är planerat och har finansieringsstöd och tillstånd klara, Ett charkuteri företag har fått en flygande start sen öppnandet för mindre än ett år sedan.

En restaurang som profilerar sig med hjälp av den lokala maten öppnade kort efter det att dess kock deltagit på Elins marknad i Skövde .

En matmarknad, Billingemarknad, har dragit igång på torget i Skövde och haft en lyckad säsong som gav mersmak hos både producenter, restauranger och konsumenter.

Matfestivalen i Skövde har alltmer under projekttidens gång tagit prägel av att föra fram den lokala maten och de småskaliga producenterna och mathantverket.

En mycket uppskattad broschyr, Matglädje, framställdes och har delats ut i länet under året.

Ideutvecklingsmöte, studieresor, broschyrbete och matmarknader alla dessa aktiviteter har hjälpt att få tillstånd början till olika nätverk och samarbetsformer mellan den lokala matens olika aktörer.

Det är svårt att avgöra hur mycket av detta som är ett resultat av projektet i sig men det troliga är ändå att projektet spelat en roll i utvecklingen.

Miljö och hållbar utveckling:

Genom att marknadsföra och försälja lokalt producerade lantbruksprodukter så minskar vi transportererna

Genom att öka intresset och möjligheten för odling av ekologiska och alternativa grödor gynnar vi mångfalden och en renare natur

Genom att skapa möjlighet till kontakt mellan producent, förädlare och konsument skapar vi intresse för Lokal mat och en hållbar utveckling.

Deltagande av ungdomar, kvinnor och personer med utländsk bakgrund:

Projektet har inriktat sig till alla som haft intresse av att vara med och utveckla den lokala maten i området. I denna typ av lantbruksföretagande ser man en högre andel kvinnliga företagare än inom traditionellt lantbruk sålunda har en relativt hög andel av personerna som varit engagerade inom projektet varit kvinnor.

Projektet har också vid ett flertal tillfällen varit i kontakt med olika föreningar och projekt som involverat personer med utländsk härkomst. Det har rört sig om olika spännande idéer som haft

anknytning till lokala råvaror och företagande kring lokal mat. Något av den har gått vidare i projektform och andra i grupper jobbar fortfarande på att formulera en konkret projekttidé.

Kompetensutveckling:

Studieresor och studiebesök har varit en del i projektet och vid företagsrådgivningar har möjligheterna till kompetensutveckling av olika slag tagits upp.

9. PROJEKTETS MÄTBARA RESULTAT

Fylls i efter avslutat projekt

10. SPRIDNING AV RESULTAT

Projektresultatet har spridits genom:

- Tidningsartiklar
- Mässor
- Matglädjebroschyr, informationsblad
- Leaders hemsida
- Facebook
- Projektledarens informationsmöten och föreläsningar

Vilka aktörer är intresserade av resultatet och hur kan det komma till nytta?

Ett projekt av den här typen är ute efter att på ett väldigt konkret sätt få igång ett ökat företagande genom att bygga upp de deltagande producentföretagens nätverk (sinsemellan, ut till olika typer av kunder, och få del av annan relevant information). Samma behov finns på andra ställen i landet med likartad problematik, hur man går tillväga för att få igång fler företag inom den lokala maten och hur får de lönsamhet i sitt företagande.

11. PROJEKTETS KOSTNADER OCH FINANSIERING

Fylls i efter avslutat projekt

12. VILKA SLUTSATSER HAR PROJEKTET GETT

Slutsatser:

Utvecklingen av den lokala maten inom Leader östras område behöver stöttning under en ganska lång tidsperiod framåt för att vi ska nå ikapp dit många andra områden redan kommit, med hjälp av sina fungerande nätverksstrukturer som driver på utvecklingen av befintliga företagare och uppmuntrar nya företagare. Mer och klarare stöttning om reglerna kring förädling är nödvändigt för att få producenterna att våga tänka tanken på vidareförädling av sina produkter. Avsaknaden av etablerade nätverk och vana att arbeta i i projekt gjorde det svårt att finna strukturer att ta tag i och

arbeta med till en början. En möjlighet att arbeta mer direkt och stödja enskilda företag hade många gånger varit önskvärt och rent av nödvändigt. Ett av resultaten i projektet är att det nu finns en grund till några olika fungerande nätverk där deltagarna nu själva kan gå vidare och konkretisera sina mål och idéer och ev. driver detta vidare i externa projekt. Nu när dessa strukturer börjar ta sin form är det synd att denna del av projektet avslutas för det är nu man börjar komma in i den mer expansiva och mer spännande fasen i områdets utveckling där producenterna börjar se en utvecklingspotential och börjar fundera på att satsa och pröva sina idéer i diskussion med andra.

Om man inte har etablerade föreningar och nätverk med mål och idéer som de själva säger sig vilja ha hjälp med att driva så måste projektledaren ha en välfungerande arbets-/styrgrupp kring sig som stöttar i arbetet och där idéer kan bollas fram och tillbaks.

Det måste också finnas en konkret plan där man inom arbetsgruppen är överens om vad man vill åstadkomma och hur. Finns inte denna stöttning eller plan att luta sig tryggt mot och förhålla sig till så har man svårt att hänga upp arbetet på något-ingen producentgrupp med klara önskemål och krav men heller ingen konkret arbetsbeskrivning vad man förväntas åstadkomma.

Rekommendationer till de som vill genomför liknande projekt:

Försök att se målen som långsiktiga och ha tålamod. Det tar ofta mycket mer tid än vad man tror speciellt om man inte redan är en grupp aktörer med en väldigt konkret idé.

Dela gärna upp arbetet i intressegrupper. Detta gör att fler blir engagerade i just sin "hjärtefråga". Försök skapa projekten så att producenter och övriga deltagare ser sin egen nytta i det man gör (i mindre, kanske lokala delmål).

Vid pennan:
Susanne Lindh
Projektledare MMIÖS